

VASARA 2022
NR. 56
VASARA 2022

mammadaba

Dzīvo Latvijas valsts mežos

DABAS FAKTI

Mežā ar uguni –
uzmanīgi!

MARŠRUTS

Madonās augstāko pauguru
takas vilina vasarā

INTERVIJA

Roberts Līcis par
došanos dziļos mežos

Saturs

- 03** DABAS VĒSMAS
- 04** AKTIVITĀTE
Lasīt mežu kā grāmatu – orientēšanās
- 06** MARŠRUTS IEDVESMAI
Madonas apkārtnes iepazīšana
- 10** NUMURA TĒMA
Rāpuļi mežā
- 14** INTERVIJA
Izturības pasākumu organizētājs –
Roberts Līcis
- 18** MAMMADABA GALAMĒRĶIS
LVM Jaunmoku pils
- 19** PODKĀSTS “DABĀ GĀJĒJS”
Kā izplānot pārgājienu?

VASARA 2022
NR. **56**
VASARA 2022

Laižam vasarā!

Esmu žurnāliste un pārgājienu entuziaste Ieva Smilga. Manu balsi vari dzirdēt Latvijas valsts mežu podkāstā “Dabā gājējs”. Ceru, šis mammadaba žurnāls iedvesmos vai aizvedīs kādā vasaras meža dēkā!

Šajā numurā izceļosim cauri Madonas novadam, kurš lepojas ne vien ar Latvijas augstākajiem punktiem, bet arī ar interesantām, neparastām un izzinošām apskates vietām visai ģimenei. Ja sirds meklē iedvesmu lielākai avantūrai, tad ieklausies piedzīvojumu un izturības pasākumu vadītāja Roberta Līča stāstā par izkāpšanu ārpus komforta zonas. Savukārt orientēšanās entuziasts Kārlis Vilciņš atklāj svarīgāko par sporta veidu, kas ar mežu saistīts daudz ciešāk nekā citi – orientēšanās. Ja mežu gribas baudīt mierīgi, AS “Latvijas valsts meži” vides plānošanas speciālists Mārtiņš Kalniņš atklāj mazāk zināmus faktus par meža iemītniekiem – rāpuļiem.

Vasarā ar pilnu jaudu – ticu, ka tā aizraus jaunās tālēs un augstumos!

Ieva

Sargi mežu no uguns!

Siltā un sausā laikā ugunsbīstamība mežā pieaug. No maija sākuma Valsts meža dienests noteicis meža ugunsnedrošo laikposmu. AS "Latvijas valsts meži" aicina dabas draugus un atpūtniekus mežā uzvesties atbildīgi un ievērot ugunsdrošības noteikumu prasības, piemēram, nemest zemē degošus vai gruzdošus sērkokciņus, izsmēķus, kurināt ugunskurus tikai īpaši ierīkotas vietās, kas nepieļauj uguns izplatīšanos ārpus tām, kā arī atstāt tos bez uzraudzības. Tāpat šajā laikā aizliegts braukt ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa mežu un purvu ārpus ceļiem.

Atjaunota strūklaka

02

Pēc atjaunošanas darbiem šajā pavasarī, senā Skrīveru dendroloģiskā parka strūklaka jau atkal iepriecina parka apmeklētājus. Strūklaka darbojas katru dienu no plkst. 10 līdz 22.30. Tā uz pusstundu tiek ieslēgta apaļās stundās.

Skrīveru dendroloģisko parku izveidojis Maksimilians fon Siverss, kurš 1897. gadā, tolaik jaunbūvētās pils priekšā, uzbūvēja arī strūklaku, kas bija unikāla ar to, ka sākotnēji ūdeni pa kokā grebtām caurulēm saņēma no Kalnamuižas ezera.

Gada augs – Eiropas saulpurene

03

Par 2022. gada augu pasludināta Eiropas saulpurene *Trollius europaeus*. Augs savu dzeltenu un apaļo ziedu dēļ tautā tiek dēvēts dažādi: sviesta bumba, sviesta pika, cāļa galva, dzegužbumba, sviestene, bullīši, apaļā purene u.c. Savukārt auga zinātniskais nosaukums cēlies no latīņu vārda "trulleus", kas tulkojumā nozīmē "apaļš trauks vai bļoda". Eiropas saulpurene zied maijā un jūnija sākumā, tā sastopama mitros zālajos, mežmalās, reizēm skrajos, auglīgos mežos uz kaļķainām augsnēm.

Vasaras ziedu parāde

04

Vasarā ļaujies peoniju, rododendru, hortenziju, ūdensrožu un citu ziedošo un zaļojošo kokaugu krāsu spēlei LVM Kalsnavas arborētumā! Vasarā arborētumā zied vairāk nekā 300 šķirņu peonijas, nedēļas nogalēs dārzā notiek dažādi kultūras pasākumi, bet elpu aizraujošas ainavas var tvert, uzkāpjot 25 metrus augstajā skatu tornī.

Vasaras sezonā nedēļas nogalēs LVM Kalsnavas arborētumam ir pagarināts darbs laiks.

dabassvēsmas

Lasīt mežu kā grāmatu – orientēšanās

ĀRPUS IEMĪTĀM TAKĀM, SEKOJOT TIKAI KARTEI UN DABAI, –
TĀ SKRIEN ORIENTĒŠANĀS SPORTISTI. ŠAJĀ NODARBĒ TU KĻŪSTI
PAR DAĻU NO DABAS, UN IKDIENAS PROBLĒMAS
PALIEK OTRAJĀ PLĀNĀ.

Orientēšanās ir aktivitāte, kas izkustina ne vien muskuļus, bet arī prātu, atzīst orientēšanās entuziasts Kārlis Vilciņš. Tu vari būt labs skrējējs, bet vai spēj to darīt ar karti rokās? Tu spēj labi lasīt kartes, bet vai kājas tevi aiznes uz kontrolpunktiem pietiekami ātri? Orientēšanās sportā visam jābūt līdzsvarā. Vai esi gatavs pamēģināt?

Viegli sākt

Orientēšanās sportam ir attīstīta klubu sistēma – gandrīz katrā Latvijas reģionā iespējams atrast savu orientēšanās kopienu. Šajos klubos apvienojušies gan ļoti pieredzējuši sportisti, elites skrējēji un treneri, gan iesācēji, brīvdienu sportotāji un bērni. Vieglākais veids, kā sākt nodarboties ar orientēšanos, ir sazināties ar sev tuvāko klubu un sarunāt treniņu, – jā, tik vienkārši! Lielākoties šādi treniņi orientēšanās klubos ir par brīvu.

Latvijas Orientēšanās federācijas mājaslapā atrodama detalizēta pamācība un kartes apzīmējumu skaidrojums. Kārtīgi izstudē un dodies uz kādām no tautas sacensībām, kuras vasarā notiek vairākas reizes nedēļā (arī darba dienās), izvēloties vieglāko distanci. Šajā sporta veidā kaunam nav vietas – neviens neredzēs, kā maldies un kādu ceļu izvēlies,

lai nokļūtu no viena kontrolpunkta uz otru. Zinātāji teic, ka orientēšanās ir arī ceļš uz izaugsmi. Ir jāiemācās kartes apzīmējumi, jāsaprot kompass, tā lietošana. Pirmajā gadā visi parasti skrien vienkāršākas distances un maldīšanās nav retums, tikai otrajā un trešajā sezonā cilvēki jau sāk labāk saprast kartes. Sākumā iemācās, kā meklēt un atrast kontrolpunktus, bet laika gaitā – kā no viena kontrolpunkta uz otru nokļūt pa labāku un ātrāku maršrutu.

Prāts un ķermenis

Nodarboties ar orientēšanās sportu var sākt neatkarīgi no vecuma un fiziskās sagatavotības. Sākumā būs daudz jāstājas, jāskatās kartē, jāsaprot, uz kuru pusi doties tālāk. Nemanot augs ne tikai kartes lasīšanas un vides saprašanas iemaņas, bet arī fiziskā forma, tāpēc pieredzējušos skrējējus vairāk par skriešanu nodarbinās kartes lasīšanas izaicinājums dabā. Pieredzējuši orientieristi atzīst, ka šī sporta veida lielākais ieguvums ir līdzsvars starp fizisko ķermeni un prātu.

Orientēšanās sportā, tāpat kā dzīvē, nemitīgi ir jāveic izvēles un jāizdomā stratēģija. Ātrākais variants ir tikai viens, un tev jāizdomā, vai ātrāk būs skriet pa

taisno, cauri brikšņiem, vai apkārt, pa takām. Viens variants vienmēr būs lēnāks, bet jau atkal – cik tieši? Orientēšanās prasa fokusēšanos – tās laikā nav iespējams domāt par citām lietām, kā vien par to, kas notiek apkārt. Fokusam zūdot, visticamāk, var aizskriet nepareizā virzienā.

Cilvēka personīgās izvēles un dažādie skriešanas maršruti padara katras orientēšanās sacensības par unikālu piedzīvojumu. Jā, orientēšanās ir arī labs veids, kā iepazīt Latvijas daudzveidīgos mežus. Ir milzīga atšķirība starp skriešanu sausajos piejūras priežu mežos un, piemēram, Ludzas pusē, kur ir izteiktāks reljefs, mežonīgāki un mitrāki meži. Katram apvidum ir sava specifika – garlaicīgi nebūs!

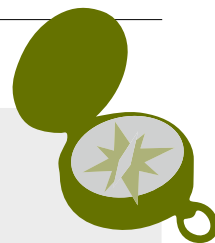
Orientēšanās – aktivitāte arī bērniem

Braucot uz orientēšanās pasākumiem, bērnus var droši ņemt līdzi, jo šī aktivitāte piemērota visai ģimenei. Bērniem (līdz desmit gadu vecumam) parasti ir marķēta sacensību distance. Tas nozīmē – mežā ir novilkta orientēšanās lente, kurai sekot, vai pie kokiem piespraustas nelielas lentītes. Punkti atrodas pie šīm lentītēm. Dažkārt kāds no punktiem ir nedaudz ārpus šīs marķētās trases – tas tāpēc, lai bērni domātu līdzi un nebaidītos skatīties plašāk. Šīs novilktais lentes met liekus lokus, un bērniem ir iespējams izdomāt, kurās vietās ir iespējams iziet pa taisnāko ceļu. ▲

VAI ZINĀJI?

Orientēšanās sacensības pārsvarā notiek vasarā, bet ziemā ir iespējama pilnīgi cita disciplīna – orientēšanās uz slēpēm.

Noderīgi

Pilns orientēšanās klubu saraksts un kontaktinformācija atrodama Latvijas Orientēšanās federācijas tīmekļa vietnē www.lof.lv.

Latvijas lielākās daudzdienu orientēšanās sacensības "Kāpa 2022" šogad notiks Ventspils apkārtnē pie jūras no 1. līdz 3. jūlijam.

Augstāko pauguru zeme

DODAMIES EKSPEDĪCIJĀ UZ VIETU, KUR ATRODAS LATVIJAS
AUGSTĀKIE PAUGURI UN LIELĀKAIS EZERS. MADONAS NOVADS
NEPIEVILS NEDZ RŪDĪTUS DĒKAIŅUS, NEDZ BĒRNUS UN ĢIMENES.

MADONAS NOVADS

Madonas novada panorāmu veido Vidzemes augstiene, kurā atrodas Latvijas augstākie pauguri – Gaiziņkalns (311 m) un Sirdskalns (296 m). Uz robežas ar Rēzeknes novadu šeit iegūlies Lubāna ezers, kas ar savu 81 km² lielo platību ir lielākais Latvijas ezers. Ko šie fakti nozīmē dabā gājējiem? To, ka šeit var doties izaicinošos pārgājienos, iepazīt meža dažādību un kopā ar ģimeni ļauties jauniem piedzīvojumiem. Esam sagatavojuši nelielu maršrutu, kura pieturas punktus vari iekļaut savos aktīvajos brīvdienu plānos.

SEZONA:
Visu gadu

DISTANCE:
Ar kājām – 10 km
Ar velo – 51 km

KĀJĀMGĀJĒJU MARŠRUTS: NO GAIZIŅKALNA UZ SIRDŠKALNU

VELO MARŠRUTS: APKĀRT LUBĀNA EZERAM

VELNA KLĒPIS

LVM ATPŪTAS UN TŪRISMA CENTRS "EZERNIEKI"

LVM KALSNAVAS ARBORĒTUMS

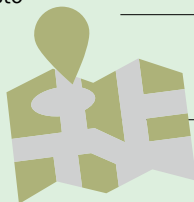
No Gaiziņkalna uz Sirdskalnu

10 km

PĀRGĀJIENA MARŠRUTS

Gaiziņš ir Latvijas augstākais paugurs, bet, vai zināji, ka turpat netālu atrodas arī Sirdskalns, kas ir Latvijas otra augstākā virsotne? Oficiālas takas no Gaiziņkalna uz Sirdskalnu nav, bet, sekojot kartei un dzīvnieku takām, var aiziet no viena paugura uz otru. Praksē pārbaudīts maršruts ir Gaiziņkalns – Dravnieku kalns – Sirdskalns – Dravēnu kalns – Mestrēnu kalns un tad atpakaļ uz Gaiziņu. Šāds piedzīvojumu maršruts būs aptuveni 10 km garš. Sāls slēpjas tajā, ka apvidus ir izteikti kalnains, tāpēc nāksies pasvīst, ejot augšup un lejup. Brīdinu, ka virsotnes ir diezgan ieaugušas un var nebūt skaidrs, kurā brīdī virsotne vispār ir sasniegta, bet dēkaiņiem jau nebūs problēmu pameklēt īsto punktu.

Maršruts ir aplveida, un auto visērtāk atstāt pie Gaiziņkalna.

Apkārt Lubāna ezeram

51 km

VELO MARŠRUTS

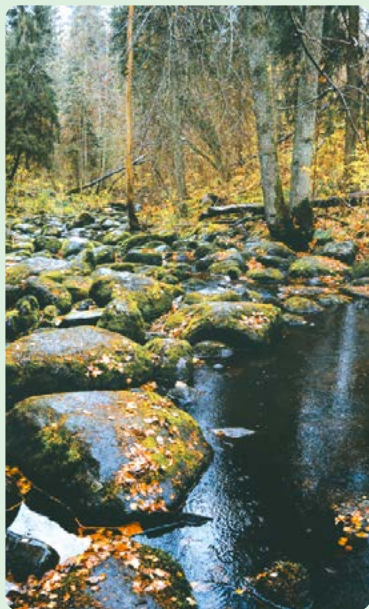
Vislabākais veids, kā iepazīt Latvijas lielāko ezeru, ir apbraukt tam apkārt ar velosipēdu. Īpaši stiprie šo maršrutu var mērot ar kājām. Kopumā brauciens nebūs grūts, jo taka ir marķēta, reljefs ir līdzens un lielākoties jābrauc pa dambi, kurš ved apkārt visam ezeram. Ceļā iespējams apskatīt gan Lubāna ezera piekrasti, gan Aiviekstes upes izteku, ūdens putnu vērošanas torņus un citus interesantus objektus. Auto var novietot pie “Lubānas mitrāja” informācijas centra, kurā iespējams saņemt arī papildu norādes par maršrutu.

UZZINI VAIRĀK

WWW.VISITMADONA.LV

Apmeklē!

Ja vēlies maršrutu pagarināt, noteikti iebrauc Ērgļos, kas ir neoficiālā Latvijas tūrisma galvaspilsēta. Šeit atrodas “Ērgļu stacija”, kur katru gadu vasaras beigās risinās Tūrisma salidojums un kur iespējams iegūt informāciju par tuvākiem un tālākiem apskates objektiem. Īpašs piedzīvojums gaidāms vasaras laikā – tad pa Vecmuižas un citiem ezeriem var izbraukt ar neparastu, caurspīdīgu laivu!

Velna klēpis

NOSLĒPUMAINS OBJEKTS

Ainaviskā un visnotaļ neparastā vieta ar pagānisko nosaukumu atrodas uz Ērgļu un Ogres novada robežas. Pirmajā mirklī varētu šķīst, ka akmeņi te sanesti cilvēka rokām, bet patiesībā aptuveni 100 metru garais un aptuveni 30 metru platais Nāružas upes gultnes akmeņu krāvums jeb Velna klēpis veidojies dabiski. Līdz šim Velna klēpis ir bijusi viena no Latvijas apslēptajām pērlēm – tūristi šeit manāmi reti, jo Velna klēpi atrast nav nemaz tik viegli.

Kā atrast: lai saglabātu nelielu noslēpumu un apmeklējums būtu kā piedzīvojums, precīzas koordinātas jāatrod pašam.

LVM atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki"

NAKTSMĀJAS

Kad kājas un prāts piekusis, laiks meklēt naktsmājas. Netālu no Lubāna ezera atrodas Latvijas valsts mežu atpūtas un tūrisma centrs "Ezernieki", kurā var gan pārļaut nakti kādā no viesu mājām, gan noiřēt telts vai kempers vietu. Aktīvai atpūtai var iznomāt pludmales volejbola laukumus, strītbola grozus, divriteņu komplektu ģimenei, laivas, ūdens velosipēdu un SUP dēļus. Starp citu, "Ezerniekos" saimnieko videi draudzīgi, ko apliecina Zaļais sertifikāts.

Adrese: "Ezernieki", Indrānu pag., Madonas nov.
Tālr. 26671421, 26666090

LVM Kalsnavas arborētums

IZZINOŠA IZKLAIDE

LVM Kalsnavas arborētums ir viena no retajām vietām Latvijā, kur vienuviet var aplūkot vairāk nekā 300 dažādu sugu un šķirņu skuju koku. Arborētums nav nedz parks, nedz arī dārzs – drīzāk krāšņi ziedošs Latvijas valsts mežu zaļais pagalmis, kurā sapulcēti dabas retumi no visas pasaules. Saukts arī par trešo botānisko dārzu Latvijā, Kalsnavas arborētums apbur ar savu šarmu un izsmalcināto kolekciju teju vai katrā gadalaikā.

Reto koku dārzu var skatīt arī no augšas, pakāpjoties 25 metrus augstajā koka skatu tornī, no kura paveras neatkārtojama panorāma ikvienā gadalaikā. Šeit būs interesanti gan bērniem, gan pieaugušajiem.

Adrese: "Ogu īves", Jaunkalsnava, Kalsnavas pag., Madonas nov.

Arborētumā vasaras saulgriežu laikā uzzied vairāk nekā **280** dažādu šķirņu peonijas.

Rāpuļi mežā

DOMĀJOT PAR MEŽA IEMĪTNIEKIEM, PIRMIE PRĀTĀ NĀK ZAĶI UN LAPSAS, TOMĒR, PIRMAJIE PAVASARA SAULES STARIEM UZSILDOT ZEMI, NO ZIEMAS SASALUMA MOSTAS UN SAULĪTĒ SILDĪTIES LIEN VIENAS NO MAZĀK NOVĒRTĒTAJĀM MEŽA RADĪBĀM – RĀPUĻI. VAIRUMS LATVIJĀ SASTOPAMO RĀPUĻU IR SAISTĪTI TIEŠI AR MEŽIEM VAI MEŽMALĀM.

Kas tad īsti ir rāpuļi? Vienkārši sakot – tās ir čūskas, ķirzakas un bruņurupuči. Latvijā ir astoņas vietējās rāpuļu sugas – trīs čūsku (zalktis, odze, gludenā čūska), četras ķirzaku (sila ķirzaka, pļavas ķirzaka, parastā glodene un Austrumu glodene) un viena bruņurupuču suga. Lai pamanītu rāpuļus, nav jāiet dziļi mežos. Rāpuļi ir aukstasiņu dzīvnieki un, lai spētu sasildīties, tiem ir svarīga saules klātbūtne, tāpēc gan ķirzakas, gan čūskas var manīt saulainās ceļmalās un mežmalās vai uz sasilušiem akmeņiem, kur tie sildās saulē.

Latvijas dabā reizi pa reizei izdodas atrast arī kādu eksotiskāku rāpuļi. Pie vainas ir cilvēki, kuri izlaiž dabā savus zooveikalā iegādātos mājdzīvniekus. Daļa no šiem *ārzemniekiem* spēj izdzīvot Latvijas dabā, bet nav pamata bažām, ka tie varētu savairoties – mūsu salīdzinoši vēsais klimats nav piemērots, lai no olām spētu izšķīlīties jauni īpatņi.

Zalkši pret odzēm

Gan odzes, gan zalkši ir saistīti ar mežiem, bet katrai no šīm sugām ir savas īpatnības. Piemēram, zalkši apdzīvo mežainas teritorijas, kurās ir vairāk ūdeņu,

jo vārdes ir to iecienītākā maltīte. Tipiska vieta, kur pamanīt zalkti, varētu būt mazs meža ezeriņš ar saulainiem krastiem un ūdenī iekritušiem kokiem, kurus viņš izmanto, lai sildītos. Starp citu, zalkši māk peldēt un nereti ūdenī arī medī.

VAI ZINĀJI?

Bailes no čūskām sauc par ofidiofobiju.

Savukārt odzes biežāk izvēlas priežu mežus, kā arī aizaugošus izcirtumus, mežmalas un purvainas meža teritorijas. Tipiska vieta, kur mežā pamanīt odzes – saulains pleķītis ar zaru kaudzēm vai veciem celmiem. Atšķirībā no zalkšiem, kuri biežāk apdzīvo apvidu ar siltākām un mitrākām ziemām, odzes ir piemērojušās skarbākiem apstākļiem un bargākam klimatam – no visām pasaules čūskām tā ir visizturīgākā pret aukstumu.

Viena no ķirzaku interesantākajām īpašībām ir spēja briesmu gadījumā nomest asti.

Savā ceļā satikt zalkti ir lielāka iespēja nekā odzi, jo zalkši Latvijā ir vairāk izplatīti. Dabā pamanīt gludeno čūsku ir maz izredžu, jo Latvijā to ir ļoti maz, un, atšķirībā no zalkšiem un odzēm, tās daudz laika pavada slēpjoties. Ir zināmas trīs gludeno čūsku populācijas – pa vienai Slīteres Nacionālajā parkā, Ķemeru Nacionālajā parkā un Ādažu apkārtnē. Nav vienas pārliecinošas atbildes, kāpēc Latvijā ir tik maz šo čūsku, bet viens no iemesliem – salīdzinot ar zalkšiem un odzēm, kuriem ir vairāki desmiti pēcnācēju, gludenajām čūskām ir tikai trīs līdz desmit pēcnācēju.

Ķirzakas – sastopamas visbiežāk

Viena no visbiežāk sastopamajām rāpuļu sugām Latvijā ir pļavas ķirzaka. Lai arī tās nosaukums varētu vedināt uz domām, ka šīs ķirzakas sastopamas tikai pļavās, tā pavisam noteikti nav – šie dzīvnieki diezgan bieži sastopami arī saulainos mežos un purvos. Glodenes – tās ir ķirzakas bez kājām, tāpēc tās mēdz jautāt ar čūskām. Glodenes vairāk nekā pārējie rāpuļi apdzīvo sausas, mežainas teritorijas, galvenokārt, sausus priežu mežus.

Ķirzakas pārtiek no kukaiņiem un dažādiem nelieliem bezmugurkaulniekiem, kurus lielākoties norij veselus. Viena no ķirzaku interesantākajām īpašībām ir spēja briesmu gadījumā nomest asti, kura vēlāk ataug vietā – īsāka un necilāka gan, bet izglābusi kustoni no cita plēsēja nagiem.

Noslēpumainie bruņurupuči

Latvijas vienīgā bruņurupuču suga ir Eiropas purva bruņurupucis, kas pie mums sastopams reti un galvenokārt Latvijas dienvidu daļā. Līdz šim Latvijā reģistrēts nedaudz vairāk nekā 100 šīs sugas novērojumu. Cilvēki šos bruņurupučus mēdz turēt mājās arī kā mīldzīvniekus, un reizēm tie izmūk vai speciāli tiek izlaisti savvaļā. Šī iemesla dēļ bruņurupuči dažkārt tiek novēroti arī Latvijas centrālajā un pat ziemeļu daļā. Ir grūti vai pat neiespējami atšķirt, kurš ir vietējais, bet kurš – izmukušais mājas mīlulis. Bruņurupuči spēj izdzīvot arī aukstākā klimatā, bet, lai vairotos, nepieciešamas siltas, garas vasaras. Rāpuļu pētnieki joko, ka bruņurupucis ir pacietīgs dzīvnieks – var arī pagaidīt, kamēr klimats izmainās. Jā, varbūt vairošanās neizdodas katru gadu, bet, sagaidot siltu un garu vasaru, tā var būt sekmīga.

Bruņurupuči labprāt izvēlas nelielas ūdenstilpnes, kuras labi uzsilst un kurās ir zivis un citi mazi kustoni. Šie it kā lēnīgie dzīvnieki arī ir plēsēji.

Bruņurupucis Latvijā ir maz zināms dzīvnieks, jo tā ir ļoti piesardzīga suga – nejausi šos rāpuļus dabā ieraudzīt ir gandrīz neiespējami. Jūtot savā tuvumā kustības, bruņurupucis ātri vien pazūd ūdenī, un cilvēks pamana vien viļņojošos ūdens virsmu. ▲

Eksperta viedoklis

MĀRTIŅŠ KALNIŅŠ

AS "Latvijas valsts meži"
vides plānošanas speciālists

Ko darīt, ja pamani rāpuļi?

Rāpuļus nevajadzētu aiztikt vai bakstīt. Bēdīgākās sekas var būt satiekoties ar odzi – tā ir indīga. Indes daudzums tai nav liels, un letāli gadījumi indes dēļ Latvijā nav zināmi, bet kodums ir ļoti nepatīkams. Zalktis nav indīgs, bet tam ir zobi, tāpēc tas var iekost un koduma vietā var rasties iekaisums.

Ķirzaku mutītes ir tik mazas, ka nespēj pārkost cilvēka ādu, bet tas nenozīmē, ka ķirzakas drīkst bakstīt vai ņemt rokās, jo pastāv liela iespēja tās satraumēt, saspīest vai noraut to asti. Ja ķirzaka ir labi uzsilusi, tā spēs ātri aizmukt prom. Glodeni var ņemt rokās diezgan droši – tā aizstāvoties gan mēdz izdalīt nepatīkami smakojošu šķidrumu, bet, ja ņemsi lēnām un maigi, ilgi nemokot, ne dzīvniekam, ne cilvēkam netiks nodarīts kaitējums.

Ja rokās paņems bruņurupucis, atceries, ka tā žokļi ir pietiekami stipri – viņš var sāpīgi iekniebt vai pat pārkost ādu.

INTERESANTI

Rāpuļi (izņemot bruņurupučus) met ādu. Odze vienas sezonas laikā ādu var nomainīt pat trīs līdz četras reizes.

Rāpuļi ir ilgdzīvotāji – jo lielāks rāpuļis, jo ilgāks tā mūža ilgums, bet vidēji tie ir 5 līdz 10 gadi, ja nekrīt nagos kādam no ienaidniekiem. Bruņurupuči var nodzīvot pat vairākus desmitus gadu.

Ko darīt, ja iekodusi odze?

Odzes koduma vietu nevajag aiztikt. Sūcot indi no koduma vietas, tā caur mikroskopiskām traumām vai bojātiem zobiem var nonākt organismā, un var notikt saindēšanās. Nevajag likt žņaugu, jo tas var radīt vēl vairāk medicīnisku problēmu. Nevajag arī censties koduma vietu pārgriezt un mēģināt indi kopā ar asinīm nolaist – tas ir ļoti bīstami!

Bet ko tad darīt? Jāmēģina koduma vietu dzesēt, lai kavētu indes izplatīšanos tālāk organismā, kā arī dzert daudz ūdens. Sakostajam cilvēkam jāmēģina kustēties pēc iespējas mazāk, lai nepaātrinātu asinsriti un indes izplatīšanos. Lai arī odzes kodums nav ļoti bīstams, vēlams vērsties pēc medicīniskas palīdzības.

VAI ZINĀJI?

Latvijas lielākais rāpuļis ir zalktis – tas var sasniegt pat 1,5 metru garumu.

Ķirzakas, zalkši un bruņurupuči dēj olas, bet odze ir olu dzīvzemdētāja – odzei olas attīstās ķermenī un tā dzemdē dzīvus mazuļus.

ĪSTENS DABĀ GĀJĒJS

Roberts Līcis

ROBERTS LĪCIS ŠAJĀ BRĪDĪ, VISTICAMĀK, IR MEŽĀ, LIEKOT KĀDAM BARIŅAM CILVĒKU ŠĶĒRSOT UPI VAI BŪVĒT NOMETNI NAKTIJ.

Cilvēkam vajag iet dziļos mežos

ROBERTS LĪCIS IR PIEDZĪVOJUMU UN IZTURĪBAS PASĀKUMU KUSTĪBAS "PRETSPĒKS" VADĪTĀJS, KURŠ DABĀ GĀJĒJUS GUDRI IZVED ĀRĀ NO VIŅU KOMFORTA ZONAS, PA CEĻAM IEMĀCOT PRAKTISKAS LIETAS, KAS VAR NODERĒT KRĪZES SITUĀCIJĀS.

Robert, saki, kāpēc komfortam ir nepieciešams pretspēks?

Diskomforts vienmēr ir veicinājis cilvēku attīstību – cilvēki ir kāpuši ārā no komforta, lai vēlāk dzīvotu ērtāk un labāk. Cilvēki gulēja alās, bet saprata, ka ērtāk būtu gulēt mājā. Uzbūvēt māju ir grūti, tas prasa smagu darbu, bet pēc tam dzīvot ir labāk nekā alā. Redz, cilvēks izkāpj no savas komforta zonas, un pēc tam arī nākamajām paaudzēm ir labāka dzīve.

Bet cilvēkam mūsdienās kritiski trūkst diskomforta. Apkārt viss ir tik ļoti nopolsterēts un drošs, ka brīdī, kad nonāc briesmu situācijā, tu vienkārši nezini, kā reaģēt. Tu tiec izsists no savas ērtās zonas ar spēku, un, ja iepriekš neesi sevi izvedis ārpus komforta zonas kontrolētos apstākļos, nezināsi, kā rīkoties nekontrolētos.

Pārvarot fiziskas grūtības un izvedot sevi no komforta zonas dabā, cilvēks nereti kļūst pašpārliecinātāks un drosmīgāks arī citās dzīves jomās, jo saprot, cik patiesībā lieli ir viņa resursi un varēšana. Viņš ikdienā daudz labāk spēj tikt galā ar stresa situācijām, vadīt komandu vai ģimeni. Tas var būt katalizators uzsākt savu biznesu vai sākt nodarboties ar hobiju, kam iepriekš nav bijis drosmes.

Aizvien populārāka kļūst ne vien iešana dabā, bet arī nakšņošana mežos. Kas ir galvenais priekšnoteikums, lai nakšņošana mežā būtu droša?

Svarīgi uzzināt iespējami vairāk par vietu, uz kuru dodies, un ekipējumu, ko ņemsi līdzi. Kad eju pats vai vadu pasākumus dabā citiem, apzinos iespējamos riskus un paturu prātā, ka ir arī tādi riski, kurus es nezinu un nevaru tiem sagatavoties.

Risku izvērtēšana nāk kopā ar pieredzi – jo vairāk tu dari, jo lielāka pieredze un izpratne par iespējamiem draudiem.

Iesaku regulāri izkāpt ārpus savas komforta zonas un izpētīt, kas personīgi tev ir aiz šīs zonas robežas, jo tas palīdzēs tikt galā arī patiešām sliktās situācijās.

Nevajag jau uzreiz bīstamas situācijas – var sākt ar to, ka izvērtē, kurās vietās varētu uzberzties tulznas un tam sagatavoties.

Tieši tā – tas notiek pakāpeniski, liekot klāt aizvien sarežģītākas lietas. Ir jāzina, kā slodzes laikā reaģē ķermenis un ir jāpārzina un jāmāk rīkoties ar savu inventāru.

Pēdējo reizi, kad es gulēju mežā, pārliku savu šūpuļtīklu citā vietā, jo pamanīju, ka esmu to uzkārusi zvēru takas ceļā. Saki, vai dzīvnieks netišam varētu ieskriet šūpuļtīklā vai teltī?

Es laikam vairs ne par ko nebrīnītos – vēl nesen man likās, ka Latvijā lāči neuzbrūk...

Pēc manas pieredzes un zināšanām, teiktu, ka jābūt ļoti neveiksmīgai apstākļu sakritībai, lai dzīvnieks ieskrietu tavā hamokā. Dzīvniekiem ir izcili laba dzirde, un viņi naktī redz daudz labāk nekā cilvēki. Viņi jau sen mūs ir sasmaržojuši un pamanījuši. Piemēram, zaķis savā teritorijā pārzina katru akmeni, krūmu un reljefa pauguru. Ja zaķis pamana kaut ko svešu, viņš tur neies, jo zina, ka tas nav droši.

Kuri no Latvijas mežiem ir tavai sirdij tuvākie?

Manai sirdij vistuvākais ir Gaujas Nacionālais parks, un esmu sajūsmā par Cēsu novada apkārtni. Tas gan nenozīmē, ka citur ir sliktāk – šeit es pavadu visvairāk laika un esmu izpētījis katru stūri. Noteikti arī Zemgalē, Latgalē un citur Latvijā ir ļoti labas vietas, bet tās atstāšu citam laikam.

Ko, tavuprāt, cilvēkam māca mežs?

Vienkāršību, pietāti, cieņu. Kad esmu dabā, nav nekā sarežģīta. Man ir jāparūpējas par savu veselību, pajumti un ēdienu. Tajā brīdī mani nesatrauc ēšana ar netīrām rokām, vai tas, ka ēdiens nokrīt zemē. Es tobrīd nesatraucos par savu finansiālo stāvokli vai par izdomātiem nākotnes notikumiem.

Vēl es dabā meklēju atbildes. Dažkārt es eju mežā vienkārši pastaigāt, lai pārdomātu sarežģītus jautājumus, kuri man neliek mieru. Fiziskā aktivitāte, apkārtējais miers un klusums bieži vien palīdz atrast atbildes uz jautājumiem, kuri mani tramda.

Pēc pilsētas burzmas vismaz pāris stundu vajag vienam pašam pabūt mežā. Un nevis dabas takās, bet iet biežā mežā un skatīties, kā tu tajā brīdī mainies.

Kam pievērst uzmanību mežā?

Es dabā vedu daudz dažādu grupu, un man ir lieliska iespēja novērot cilvēkus. Tas, ko cilvēki bieži dara, – viņi iet grupiņās vai komandās, fokusējoties cits uz citu, runājot, smeļoties. Tas ir forši, un tas ir vajadzīgs, bet citreiz cilvēkam vajag vienam pašam ieiet dziļos mežos un tos izstaigāt. Kāpēc? Tad, kad ejam barā, ir ballīte, un mēs nepievēršam apkārtējiem procesiem nekādu uzmanību. Mēs nedzirdam putnus, neredzam sūnas un nejūtam reljefu. Mēs nenovērtējam apkārtni, jo uzmanību novērš apkārtējie cilvēki. Gluži kā pilsētā, kur uzmanību novērš reklāmas, ielas, satiksme... Tik daudz informācijas, ka smadzenēm rodas pārslodze. Katram *in* vajag *jan*. Pēc pilsētas burzmas vismaz pāris stundu vajag vienam pašam pabūt mežā. Un nevis dabas takās, bet iet biežā mežā un skatīties, kā tu tajā brīdī mainies. Piemēram, doties uz Rīgai tuvajiem Baldones mežiem, kas ir skaisti un mežonīgi. Esot pilsētā, tu izslēdz savas maņas. Esot mežā, tu tās atkal ieslēdz, saspicē ausis, dzirdi skaņu pārmaiņas, aktivizējas smaržas uztvere. Tu kļūsti daudz vērtīgāks un daudz vairāk iedzīļinies apkārtņē. Tajā brīdī tu pa īstam sasaisties ar mežu. ▲

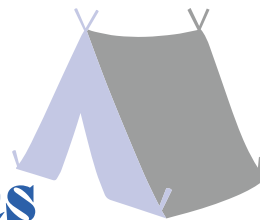
Roberts iesaka

01 Izaicini sevi, dodoties 8 km garā pārgājienā ar 10–24 kg smagu mugursomu un iekļaujoties 1,5 h.

02 Vasarā pamēģini iznest no dabas vismaz 1 maisu ar atkritumiem.

03 Iesaku stāties Zemessardzē vai iziet rezervistu mācības.

Kur sākas piedzīvojumi?

“PRETSPĒKS” IR PIEDZĪVOJUMU UN IZTURĪBAS PASĀKUMU KUSTĪBA AR SAKNĒM PIEDZĪVOJUMU SPORTĀ UN ZEMESSARDZĒ.

PRETSPEKS.LV
INSTAGRAM.COM/ROBERTS_LICIS
INSTAGRAM.COM/PRETSPEKS

Medīt sajūtas pilī

LVM JAUNMOKU PILS, CELTA PIRMS 120 GADIEM KĀ MEDĪBU PILS, IR ATPŪTAS KOMPLEKSS AR DAUDZVEIDĪGU PIEDĀVĀJUMU KLĀSTU ĀRPUS PILSĒTAS STEIGAS.

+371 26187442

WWW.JAUNMOKUPILS.LV

TUMES PAG., TUKUMA NOV.

Pils apmeklētāji ir aicināti iepazīt pils vēstures un Meža muzeja ekspozīcijas, atpūsties senatnīgā dizaina viesnīcas numuriņos un baudīt dažādus atpūtas piedāvājumus, izmantot vēsturiskās telpas pasākumiem vai doties pastaigā labiekārtotajā pils parkā, kurā pieejama arī piknika vieta.

Aktīvākas izklaides cienītājiem ir pieejama velonoma, iespēja izbraukt ar laivu pa pils dīķi, uzrīkot kādu meža kroketa vai šaha turnīru. Pils viesi var piedalīties izglītojošās aktivitātēs, kas aktualizē meža dzīvās dabas un mežsaimniecības tēmas gan lieliem, gan maziem. Šogad Piena mājas pagrabā ir atvērta izlaušanās istaba "Zaļā meža melnie stāsti". Tāpat pieejamas arī dažādas orientēšanās spēles ar uzdevumiem pa pili un parku.

GRUPĀM UN
SKOLĒNIEM

KONFERENČU ZĀLE

PASTAIGU TAKAS

PIEEJAMA
ĒDINĀŠANA

PIEMĒROTS BĒRNIEM

Kā izplānot pārgājienu?

UZZINI PODKĀSTĀ

Labākais veids, kā iemācīties plānot pārgājienu maršrutus, ir ķerties klāt un plānot, meklēt, pētīt, tomēr zināšanas par to, ar ko sākt, noteikti palīdz. Laika gaitā katram izveidojas sava stratēģija, datu bāze un iecienītākie rīki, ar kuriem veidot un plānot maršrutus. Kāds izvēlēsies atrast jau iestaigātas un varbūt pat marķētas takas. Cits – iet ārpus visiem zināmajām vietām un atklāt neiestaigātus maršrutus, sekojot kartēm vai dzīvnieku pēdām.

Tomēr – vai šādi drīkst iet visur? Un kas jāņem vērā, ieminot jaunas takas? Un kā pārbaudīt, vai ceļā būs atpūtas vietas?

Par šo visu un vēl vairāk podkāsta “Dabā gājējs” epizodē par maršrutu plānošanu, kurā pie levas Smilgas viesojas ģeogrāfs Kristaps Kiziks, kurš vada Latvijas lielāko dabā gājēju komūnu – “Facebook” lapu “Dodies dabā”, un AS “Latvijas valsts mežl” ģeotelpisko risinājumu projektu vadītāja Dana Spulle. Klausies un uzzini vērtīgu un pieredzē balstītu informāciju gan par to, kā sākt pārgājienu plānošanu, gan par interesantiem un noderīgiem rīkiem, kuri šo procesu atvieglo un padara interesantāku.

KLAUSIES

dabā gājējs

AS "LATVIJAS VALSTS MEŽI" PAVEIKTAIS 2021. GADĀ

11 600

BĒRNI UN SKOLOTĀJI

PIEDALĪJUŠIES DAŽĀDĀS
MEŽA VIDES IZGLĪTĪBAS
PROGRAMMĀS

4,44
milj. EUR

ZIEDOJUMI LABDARĪBAI,
SPORTAM, IZGLĪTĪBAI UN
KULTŪRAI

110,4
milj. EUR

IEMAKSAS
VALSTS UN
PAŠVALDĪBU
BUDŽETOS

**UZTURĒTAS
295**

LABIEKĀRTOTAS
TŪRISMA VIETAS
LATVIJAS VALSTS MEŽOS

345 km UZBŪVĒTI MEŽA CEĻI

371 228 ha
platībā

DABAS AIZSARDŽĪBA
NOTEIKTA KĀ PRIORITĀTE

18,9
tūkst. ha

ATJAUNOTAS MEŽA
MELIORĀCIJAS
SISTĒMAS

6,8
milj. m³

PIEGĀDĀTA
APĀLKOKSNE
LATVIJAS
TAUTSAIMNIECĪBAI

11,7
milj. m³
KOKSNES
PIEAUGUMS

**IESTĀDĪTI
30,2** milj.

MEŽA STĀDU
LATVIJAS VALSTS
MEŽOS

**IZAUDZĒTI
55,3** milj.
MEŽA STĀDU

31,7
tūkst. ha

IZKOPTAS
JAUNAUDZES

LATVIJAS VALSTS MEŽI

KOKSNE • STĀDI • ATPŪTA